

Finsk-svenska gränsälvskommisionens utlåtande om generalplan 2040, Torneå Kommun, Finland

Naturvårdsverket erbjuder Finsk-svenska gränsälvskommisionen möjlighet att lämna synpunkter på Torneå stads förslag till generalplan 2040. Gränsälvskommisionen tackar för möjligheten att yttra sig i ärendet.

I programmet för deltagande och bedömning beskrivs Torneå-Haparanda-området som ett attraktionsområde för turism samt som ett målområde för utveckling av turism och rekreation. Samtidigt konstateras det att norra delarna lämpar sig för planering av vindkraftsproduktion. Kommissionen noterar att de planerade vindkraftsområdena inom Torneå kommun (tillsammans med redan uppförda vindkraftverk) utgör en risk att påverka negativt på målen att utveckla turism och rekreation i målområdet Torneå-Haparanda och Tornedalen som helhet. Dessa målsättningarna krockar således med varandra.

Påverkan på besöksnäringen i Tornedalen

I sammanfattningen av planbeskrivningen för Torneå Generalplan 2040 beskrivs i avsnitt 6.18 eventuella konsekvenser för den svenska sidan. Det konstateras att *"den planerade maximala vindkraftsbyggnationen i norra Torneå har landskapseffekter även på den svenska sidan vid Torneälvens västra strand, där utsikten över åkerområden och älven ställvis torde öppna sig mot vindkraftsområdena"*. Gällande konsekvenserna för turismen skrivs:

"De stora vindkraftsområdena i norra Torneå torde inte ha några direkta effekter på turismen på den svenska sidan. Den förändrade utsikten kan främst ha indirekta effekter på hur turisterna upplever det förändrade landskapet."

Kommisionen lyfter att besöksnäringen längs älvdalen lever just specifikt av att erbjuda naturupplevelser vid den fritt flödande gränsälven i en naturlig omgivning. Anledningen att det kommer turister från utlandet till Tornedalen är för många just miljön och möjligheten att uppleva områden med kontinuitet i landskap, natur, mörker och tystnad. Med detta i åtanke anser kommissionen att bedömd påverkan på turismen och upplevelsen av miljön på svenska sidan ifrån de stora vindkraftsområdena i norra Torneå är grovt underskattad. Karaktären av trakten skulle ändras ifrån en lantlig, småskaligt byggd miljö till något som mer liknar ett industriområde.

Särskilt på den svenska sidan riskerar inte bara besöksnäringen utan även lokalbefolkningen att drabbas av negativa landskapspåverkan från vindkraftsetablering i Torneå (och Ylitornio) kommun.

Riksintresse för kulturmiljövård och nationellt värdefullt landskapsområde

I Finland är Torneälvdalen benämnt som nationellt värdefullt landskaps-område (134. Torneälvdalen; Tornio, Ylitornio). På svenska sidan är Tornedalen erkänt som ett riksintresse för kulturmiljövården från Haparanda kommun till Övertorneå kommun. Motiveringen är att Tornedalen är en älvdalsbygd med förhistorisk bruks- och bosättningskontinuitet, präglad av ett öppet odlingslandskap med bymiljöer, vissa av medeltida ursprung, och fiskeplatser längs älven.

Kommissionen påpekar att ifall de projekterade vindkraftparkerna byggs i södra Tornedalen riskerar både det finska nationellt värdefulla landskaps-området Torneälvdalen och det svenska riksintresset Tornedalen att förlora den karaktär som gjort det skyddsvärt från första början.

Kommissionen anser att generalplanen borde kompletteras så att man tar hänsyn till effekter på riksintresseområdet på svensk sida. Kommissionen påpekar att syftet med gränsälvöverenskommelsen är bl.a. att inom vattenvårdsområdet trygga båda parter möjligheter till skäligt nyttjande av gränsälvarna på ett sätt som främjar gränsområdets intressen. Avtalet omfattar bl.a. skydd av natur- och kulturvärden med tillhörande landskapsfrågor.

Yttrandet har beretts av kommissionens vatten- och miljöingenjör Simja Lempinen. Kommissionen har godkänt yttrandet via e-post 24 mars 2025 och yttrandet har sparats i ACTA diariehanteringssystem.

Finsk-svenska gränsälvskommissionen